

POHJOISEN MEDIAPOLITIikka

Nordic Television. History, Politics and Aesthetics, eds. by Francesco Bono & Ib Bondebjerg. Copenhagen: Sekvens, Special Edition 1994.

Television historia on viime vuosiin asti lähes laiminlyöty mediatutkijoiden keskuudessa. Tanskassa, Norjassa ja Ruotsissa on nyt virinnyt tutkimusprojekteja, jotka keskittyvät tähän arkipäiväämme keskeisesti kuuluvaan väliineseen. Tutkijat pyrkivät ymmärtämään television erityislaatuisuutta sekä pohtimaan sen lajityyppien kulttuurista muotoutumista ja yleisösuhdetta.

Erään projektin kylkiäisenä on ilmestynyt ensimmäinen television historiaa, politiikkaa ja estetiikkaa käsittelevä antologia. Tanskalaisitalialaisena yhteistyönä toimitettu teos on epätasapainoinen kooste eri maiden tilanteesta, mutta sen kautta välittyy silti selkeä kuva pohjoisen omintakeisesta mediapolitiikasta. Tätä mediapolitiikkaa luonnehtivat julkisen palvelun yleisradiotoimintaan liittyvät jännitteet ja kaupallisen television haittojen minimointi.

Television kolmivaiheinen 'monopoli', 'reregulaatio' ja 'kilpailu' -tarina kertoo teollisuuden ja poliitikkojen kädenväännöstä, uudelleensäätelystä ja kanavakilpailusta. Tarinassa kiteytyy samalla television tulevaisuudennäkymä, jatkuva tasapainoilu julkisen palvelun ja toisaalta kiristy-

vän talouden ennakkoehdoista. Nyt on meneillään hengähdystauko: satelliitit ja kaapelit eivät vielä ole vieneet katsojia vanhoilta tai uusilta kansallisilta televisiokanavilta.

Television asema sosiaalisessa ja kulttuurisessa modernisaatiossa jää tarkastelussa muita näkökulmia vähemmälle. Tämän projektin tutkimuksellista filosofiaa antologia kuitenkin valaisee yksittäisissä artikkeleissaan. Siirryttäessä agrariiyhteiskunnasta kaupunkiyhteisöön ja demokraattiseen hyvinvointivaltioon, televisiolla oli keskeinen rooli kansakunnan kokoajana. Television synty onkin osa poliittista historiaa, skandinaavisen hyvinvointimallin muotoutumista ja sosialidemokraattisen puolueen kulttuuripolitiikkaa. Yhteisen hyvän periaatteelle nojautuva televisiokulttuuri muodosti nopeasti oman totaliteettinsa. Se tarjosi yhteiset juhlat, olympialaiset kokonaiselle valtiolle ja muotoili samalla arkisen elämänrytmin vastaamaan päiväjärjestystään. Tässä mallissa yhtenäisen kansakunnan ideaali yhdistyneenä kansallisen kulttuurin vaalimiseen toimi kaupallista massakulttuuria vastaan.

Telesio vastasi alun alkaen arvoiltaan ja asenteiltaan sosiaalisen ja kulttuuriseen reformiin kiinnittyneen ihmisryhmän ihanteita. Sen tarkoitus oli paitsi suojella kansakuntaa kaupallisen massakulttuurin vaikutuksilta, myös valistaa ja kouluttaa hyvinvointivaltion kansalaisia. Kaikissa pohjoismaissa yksinvalta oli aluksi yhdellä tai kahdella julkisen palvelunperiaatetta noudattavalla kanavalla. Suomessa monopoli murtui

viisikymmenluvun lopussa Yleisradion ja Mainostelevisiion yhdistäessä intressinsä. Heikki Hellman näkee YLE:n ja MTV:n poikkeuksellisen liiton esimerkkinä maamme äärimmäisen pragmaattisesta mediapolitiikasta. Suomessa kaupallista televisiota pidettiin yhtenä rahoituslähteenä, eikä sitä nähty muiden Pohjoismaiden tapaan vahingollisena. Kahden kauppa oli pitkäaikainen taloudellinen ja poliittinen sitoumus, jossa kulttuuriset arvot jäivät toissijaisiksi. Toimintaa säätelivät tiivistä eduskunta ja Yleisradion hallintoneuvosto.

Valtiollisesta ohjauksesta seurasi television näkyvä politisoituminen ja erilaisten intressiryhmien valvonta. Kuusikymmenluvulla kansakuntaa eheyttävä poliittinen konsensus rikkoontui ja yhteiskunnan polarisoituminen näkyi televisiossa. Yleisradioyhtiöt joutuivat yksi toisensa jälkeen poliittisen oikeiston tai kuten Norjassa uskonnollisen puritanismin, moraalista sopivuutta määrittävän yhteiskuntaryhmän hampaisiin.

Polarisaatio loi poliittiset edellytykset uusille media-markkinoille, paikallistelevisioille ja satelliittikanaville. Monopolin murtumista seurasi aluksi paniikki ja sitten yleisradioyhtiöiden itsearviointi. Television omien kansallisten rituaalien kuten Euroviisujen merkitys ei vähentynyt, vaikka yhteinäistelevision oletta- ma yksi kansakunta osoittautuikin illuusioksi. Kansallisiin rituaaleihin liittyvät sen sijaan entistä selkeämmin erilaisten yleisöjen toisistaan poikkeavat odotukset ja vaihteleva mediakäyttäytyminen. Satelliittikanavien suosio nuorissa kat-

sojista huolestuttaa kotimaisia televisioyhtiöitä. Vanhempi televisiosukupolvi sen sijaan kaipaa yhä kotimaisia realistisia sarjoja.

Televisio funktio viestinnällisenä välineenä on kokenut muutoksen: kulttuurisen eriytymisen seurauksena television rooli tiedon jakajana eriytyy ja televisiolla on ensimmäisen kerran mahdollisuus kehittyä välineeksi itseään varten. Tai kuten ruotsalaiset tutkijat Henrik Bastiansen ja Trine Syvertsen väittävät, televisio on kehittynyt uudesta välineestä samanlaiseksi mediaksi kuin muutkin. Siihen ei enää suhtauduta samalla vakavuudella kun alkuaikoina, mikä suo televisiolle uusia ilmaisumahdollisuuksia.

On kiinnostavaa tarkastella, miten keskeinen merkitys yleisön osin opituilla odotuksilla on televisiokerronnan

muotoutumisessa ollut ja on edelleen. Mikä merkitys esimerkiksi valistuksen ajatuksen sitoutuneella julkisen palvelun ideologialla ja sen hallitsemalla tuotannolla on ollut realismin vetoavuuteen pohjoismaisessa televisiossa? Miksi *Metsoloiden* suhteellisen perinteinen kerronta edelleen kerää ruudun ääreen ns. suuren yleisön?

Televisioestetiikan muutokset ja niiden elinkaari jäävät antologiassa muita kehityspiirteitä vähemmälle. Ne tulevat esille Veijo Hietalan Suomea ja Maaret Koskisen Ruotsia käsittelevissä osuuksissa. Teoksen painopiste on edelleenkin instituutiohistoriassa ja erityisesti yleisradio toiminnan ongelmassa. Kolmi-vaiheisen televisiohistorian kirjaaminen nykyisen kaltaisesti joka maan kohdalla erikseen on turhaa. Toisto olisi ollut korjattavissa teoksen toi-

mittamisvaiheessa. Jokaiselta jotakin -periaate näyttää kuitenkin olevan vastaavanlaisten antologioiden perisynti.

Teoksen ehdottomasti antoisin osuus on Tanskan ja Norjan televisiota käsittelevät artikkelit. Ei niinkään niiden tarjoaman uuden tai erityisen raikkaan näkökulman vuoksi, vaan koska Henrik Sondergaardilla ja Ib Bondebjergilla on ollut käytettävissään sellaista eriytynyttä ja tapauskohtaista tutkimustietoa, jota harvoin tapaa tällaisissa yhteyksissä. Se tekee välinespifin analyysin tukevammaksi kuin tarkasteltaessa televisiota vain tapauksena yleisessä kulttuurisessa ja poliittisessa historiassa tai — pahimmassa tapauksessa — turvauduttaessa yksinomaan tutkijan omiin vaikutelmiin.

Iiris Ruoho

LÄHIKUVA

TILAA VANHOJA

LÄHIKUVIA!   fax (921) 251 1980

**Vuosikerrat   1995 - 80 mk
1994 - 70 mk
1993 ja siitä taaksepäin 50 mk
1991 poikkeuksellisesti 30 mk
(2 numeroa jäljellä, muut loppuunmyyty)**

**Irtonumerot   1993 - 1995 - 20 mk/kpl
1992 ja taaksepäin 15 mk/kpl**

- Postimaksu tulee hinnan päälle, mikäli tilaus maksaa alle 70 mk.